

SÄÄKSISÄÄTIÖN TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 2020

1. Lähtökohta

Vuoden 2019 aikana Sääksisäätiön sääntöjä muutettiin siten, että uudet säännöt kattavat sääksen, kotkien, haukkojen ja pöllöjen suojelun ja tutkimuksen tukemisen sekä siihen liittyvän tiedotuksen. Edelliset säännöt keskittyivät yksinomaan sääksen suojelu- ja tutkimustyön tukemiseen. Vuoden 2020 alusta alkaen säätiön rakenne muuttuu siten, että aikaisempi Sääksisäätiön työvaliokunta muuttuu säätiön sääksityöryhmäksi ja sen rinnalla alkaa toimia merikotkatyöryhmä. Merikotkatyöryhmä on tähän asti ollut WWF Suomen lajityöryhmä. Säätiön uudet säännöt ja kahden työryhmän malli otetaan käyttöön. Toiminnan laajentaminen muihin petolintuihin tapahtuu vähitellen, kun uusia työryhmiä (haukat ja pöllöt) saadaan perustettua ja löydetään niille vetäjät.

Useiden petolintulajien vähenevät kannat ovat haaste säätiölle. Maan ja metsien suunnittelussa ja käytössä suurten petolintujen (sääksi ja kotkat) vakituiset pesimäpaikat on otettu jo huomioon ja nyt ollaan siirtymässä erityisesti ahdingossa olevien metsäpetolintujen pesäpaikkojen suojeluun. Toimintavuoden aikana edistetään tätä asiaa RaptorLife-hankkeessa (PetolintuLife), jossa säätiö on mukana.

Sääksen suojelutyölle korvamerkitty varallisuus ja varat käytetään sääksen suojeluun ja sama pätee merikotkatyöryhmän varallisuuteen ja varoihin.

2. Sääksityöryhmän toiminta

Sääksityöryhmällä on aktiivista alueellista toimintaa Kainuussa, Kanta-Hämeessä, Pirkanmaalla, Lounais-Suomessa, Kaakkois-Suomessa ja Länsi-Lapissa. Lisäksi työryhmä toteuttaa ja koordinoi tekopesien rakentamista eri puolilla maata.

2.1 Kainuu

Alueellista toimintaa johtaa Vesa Hyyryläinen.

- Sääksien tekopesäverkostoa vahvistetaan rakentamalla uusia ja korjaamalla rapistuneita.
- Säätiön pesäkamera asennetaan Paltamossa olevalle pesälle. Pesäkameran kuva välitetään Sääksisäätiön ja Luomuksen sivuille yleisön nähtäväksi.
- Metsäyhtiöiden ja kuntien kanssa tehdään yhteistyötä sääksen pesäpaikkojen säästämiseksi.

- Yhteistyössä tuulivoimayhtiöiden kanssa valjastetaan 1–2 sääkseä satelliittilähetimillä. Tavoitteena on selvittää sääksien liikkumista Kainuussa potentiaalisilla tuulivoiman rakentamisalueilla. Muutonaikainen sääksien liikkuminen on yleisön nähtävänä Luomuksen sivuilla ja liittyy kainuulaisten sääksien muuttoreittien selvittämiseen yhteistyössä Luomuksen kanssa.
- Oppilaitosten kanssa järjestetään koulutustapahtumia.
- Yhteistyö Kainuun lintutieteellisen yhdistyksen (pj. Hyyryläinen) ja Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piirin (vpj. Hyyryläinen) kanssa on läheistä.

2.2 Kanta-Häme ja Pirkanmaa

Alueellista toimintaa johtavat Juhani Koivu ja Harri Koskinen.

- Tavoitteena on 6–10 tekopesän rakentaminen.
 - Kuohijärvelle yksi pesä.
 - UPM:n kohteille neljä pesää ja mahdollisesti yksi pesätorni.
 - Kangasalan kaupungille kolme pesää. Edellytyksenä on Kangasalan kaupungin esittämän Teerisuon kaavamuutoksen hyväksyminen Pirkanmaan ELY-keskuksessa.
 - Pohtiolammen sääksikeskuksen vaikutuspiiriin ainakin yksi tekopesä.
- Säätiön pesäkamera, jonka UPM Metsä on kustantanut, asennetaan Janakkalassa olevalle pesälle. Pesäkameran kuva välitetään Sääksisäätiön, Luomuksen ja UPM:n sivuille yleisön nähtäväksi.
- Rengossa vuonna 2014 sääkselle (Ilpo) asennetun satelliittilähetimen paikannustietoja seurataan ja muutonaikaiset tiedot ovat yleisön nähtävänä säätiön ja Luomuksen sivuilla.
- Säätiöllä on kaksi muutolla menehtyneiltä sääksiltä palautunutta satelliittilähetintä, joiden asentamista uusille linnuille suunnitellaan yhdessä prof. Pertti Saurolan kanssa.

2.3 Muut alueet

- Sääksisäätiölle ilmoitetaan vuosittain pudonneita sääksen luonnonpesiä eri puolilta maata. Tieto välitetään alueellisille pesätarkastajille toiveella, että tilalle rakennetaan korvaava tekopesä.
- Rakentamisen tai muun ihmistoiminnan vuoksi menetetään sääksenpesiä tai ne autioituvat. Näitä korvaamaan rakennetaan tekopesiä lähialueille.
- Satakunnassa vuonna 2018 asennettiin nuorelle sääkselle (Iitu) satelliittilähetin, jonka muutonaikaiset tiedot ovat yleisön nähtävänä Luomuksen sivuilla. Tarkoituksena on lisätä pitkäaikaissairaiden ja heidän läheistensä hyvinvointia ja edistää sääksen suojelua. Iitun satelliittiseuranta on yhteistyötä Neuroliiton kanssa ja Satakunnan työryhmää johtaa Raimo Uusitalo. Satakunnassa asennetaan 1–2 uutta satelliittilähetintä sääksille.
- Kolarin kunnan Ylläksellä korvataan säätiön pesäkamera uudella Tapani Rantahalvarin hankkimalla kameralla, jonka asennuksesta vastaa Heikki Kainulainen. Pesäkameran kuva välitetään Sääksisäätiön sivuille yleisön nähtäväksi.

2.4 Muu toiminta

- Yhteistyö aikaisempien kumppaneiden (mm. Vanajavesikeskus ja eri yhdistyksiä) kanssa jatkuu.
- Selvitetään Ympäristöministeriön ja Suomen kalankasvattajainliiton kanssa tarpeellisia toimia, joilla voidaan estää sääksien menehtymisiä laitoksilla.
- UPM:n kanssa jatketaan yhteistyötä aikaisemman sopimuksen mukaisesti, joka sisältää ohjeita mm. sääksien pesämetsien käsittelystä. Valmistellaan vuoden aikana uusi yhteistyösopimus.

3. Merikotkatyöryhmän toiminta

Merikotkatyöryhmä johtaa valtakunnallista pesien seurantaa, joka tehdään pääosin seitsemässä aluetyöryhmässä (sulkeissa aluevastaava): Ahvenanmaa (Torsten Stjernberg), Varsinais-Suomi (Teemu Honkanen), Suomenlahti (Hannu Ekblom), Satakunta (Seppo Keränen), Merenkurkku (Juhani Koivusaari), Perämeri (Tuomo Ollila) ja Lappi (Metsähallitus, Tuomo Ollila). Etelä- ja Keski-Suomen sisämaassa muiden petolintujen seuraajat seuraavat myös merikotkia. Merikotkatyöryhmää johtavat puheenjohtaja (Jouko Högmänder), seurantavastaava (Heikki Lokki), tutkimusvastaava (Toni Laaksonen), sihteeri (Camilla Ekblad) ja Suomen ympäristökeskuksen edustaja (Pekka Rusanen).

Merikotkakannan seurannassa tarkastetaan vuosittain tunnetut pesät ja etsitään uusia. Pesien tarkastuksessa kerätään yksityiskohtaista tietoa pesimätuloksesta, pesästä ja sen ympäristöstä. Poikasista otetaan höyhennäyte DNA-määrityksiä varten, emolintujen pudonneita sulkia ja höyheniä kerätään yksilöllistä tunnistusta ja myrkkyanalyysyä varten. Saalisjätteitä kerätään pesästä ja pesän alta ravintotutkimuksia varten. Rengastuskäynnillä on usein mukana valokuvaaja, jonka tehtävänä on saada emojen renkaista kuva, josta lintu voidaan yksilöllisesti tunnistaa. Pesätarkastajat tallettavat kaikki Luomuksen Kirjekyyhky-palveluun, josta ne otetaan tarkastuksen jälkeen vastaan **Haliaeetus-tietokantaan**. Tarkastettavia pesiä on noin 1500, joista pesintöjä on noin kolmasosassa. Työssä on mukana noin 100 vapaaehtoista.

Kerättyyn aineistoon perustuvat **tutkimushankkeet** (puolisen tusinaa) jatkuvat vuonna 2020 Turun yliopiston Biologian laitoksella ja Luomuksessa. Kuolleet merikotkat toimitetaan Ruokavirastoon (Oulu, Marja Isomursu), jossa niiden kuolinsyy selvitetään. Toimintavuoden aikana etsitään ratkaisua merikotkaa ja samalla muita petolintuja koskevien näytteiden pitkäaikaissäilytykseen.

Pesimäkauden jälkeen työryhmä lähettää ELY-keskuksille ja Ahvenanmaan maakuntahallitukselle alueelliset merikotkien pesätiedot. ELY-keskukset voivat viranomaisvastuunsa mukaisesti käyttää niitä kannanotoissaan ja luovuttaa rajoitetusti ja sopimukseen perustuen muille viranomaisille sekä metsien- ja maankäytön suunnittelusta vastaaville toimijoille.

Merikotkatyöryhmä **seuraa maankäyttöä** ja erilaisia hankkeita merikotkan pesimäalueilla ja voi tarvittaessa ottaa näihin kantaa joko omissa tai säätiön nimissä. Työryhmä laatii

loppukesällä tiedotteen merikotkan pesinnän onnistumisesta. Työryhmällä on myös valmius ottaa julkisesti kantaa, milloin merikotkan suojele sitä edellyttää.

Merikotkatyöryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Tammikuussa on perinteinen valtakunnallinen koulutusseminaari, jossa annetaan kenttähenkilöille palautetta tehdystä työstä sekä informoidaan inventointiin ja tutkimukseen liittyvistä näkökohdista. Syksyllä pidetään aluevastaavien ja työryhmän kokous, jossa tarkastellaan ajankohtaisia kysymyksiä, etenkin liittyen saman vuoden pesintään ja inventointitiedon taltiointiin. Työryhmän ja pesätarkastajien kesken tiedotus toimii Merikotkaverkon (merikotkaverkko@lists.utu.fi) avulla. Alan harrastajat voivat liittyä tälle sähköpostilistalle. Merikotkaa koskevat nettisivut avataan Sääksisäätiön sivuilla keväällä 2020. Yleisö voi lähettää tietoja, kysymyksiä tai lausuntopyyntöjä osoitteeseen merikotka@wwf.fi. Osoite merikotka@saaksisaatio.fi perustetaan korvaamaan WWF:n osoite.

Merikotkaseuranta tuottaa Suomen ympäristökeskukselle ja ympäristöministeriölle välttämätöntä seurantatietoa, jota nämä käyttävät raportointiin mm. HELCOM:lle ja EU:n komissiolle perustuen lintudirektiivin ja meristrategiadirektiiviin. Koska säätiön merikotkatyöryhmä tuottaa tätä tietoa vapaaehtoistyöhön perustuen, on Sääksisäätiö anonut Ympäristöministeriöltä seurantatyön suoriin kustannuksiin harkinnanvaraista avustusta. Mahdollinen avustus kohdistetaan erityisesti venekustannuksiin Manner-Suomessa; Ahvenanmaan aluetyöryhmä on anonut erikseen avustusta Ahvenanmaalle.

Merikotka- ja sääksityöryhmällä on myös yhteisiä tekemisiä mm siten, että monet rengastajat ovat tekemisissä sekä merikotkien että sääksien kanssa. Merikotkaverkko voisi olla sopiva yhteydenpitofoorumi ryhmien kesken. Yhteistyön eri muotojen sisäänajo toteutetaan vuoden 2020 aikana hallituksen johdolla.

4. Pohtiolammen sääksikeskuksen toiminta

Toiminta painottuu aikaisempien vuosien tapaan kesäkauteen. Korona-viruksen johdosta huhtikuun ja mahdollisesti myös toukokuun toiminta on vaarassa peruuntua ja paikka joudutaan pitämään suljettuna.

- Taigabird Oy:n kanssa tehdään läheistä yhteistyötä. Taigabird vastaa mm kahvila-ravintolatoiminnan järjestelyistä Pohtiolammella sekä on apuna sääksikuvaajien käytännön ohjeistuksessa.
- Osallistutaan Kangasalan kaupungin ja Kangasalan matkailurengas ry:n hankkeeseen, jossa Kisarannan – Sarsan alueen matkailupalveluita kehitetään. Pohtiolammen porttien ja opasteiden uusiminen on esitetty osaksi tätä hanketta ja työt riippuvat hankkeen rahoituksesta.
- Pohtiolammen palveluita markkinoidaan mm. Kangasalan matkailuesitteessä ja Säätiön Facebook-sivuilla.
- Valokuvauskojut kunnostetaan ennen sesonkia. Sääksialtaan kalakantaa ylläpidetään. Kuvauskojujen vuokrausjärjestelmää ylläpidetään.
- Talvilintujen piilokojukuvaus käynnistetään syksyllä.

- Sääksialtaalle asennetaan seurantakamera, jonka kuva välitetään Sääksisäätiön sivuille.
- Sääksialtaan perusparannus
- Yleisötorni sisustetaan ja infotaulut uusitaan (Häkkinen ja Koivu).
- Uuden huoltosillan rakentaminen Wääksynjoen yli.
- Kangasalan kaupungin ja työvoimaviranomaisten kanssa neuvotellaan 2–3 osajaksaisen pitkäaikaistyöttömän (kuntouttava työtoiminta) henkilön palkkaamisesta huoltotehtäviin työvoimaviranomaisten rahoituksella.
- Sääksikeskuksen koordinaattorina on toiminut alusta alkaen Juhani Koivu. Mikäli suunniteltu petolintukeskus saa rahoituksen syksyllä 2021, on mahdollista jakaa tehtäviä uudella tavalla.
- Ympäristöministeriöltä on haettu rahoitusta Sääksikeskuksen toiminnan kehittämiseen ja palkkakuluihin.
- Manttaalitalo eli Pajarin talli. Kangasalan kaupunki ja Pajarin Poikien Perinneyhdistys siirsivät rakennuksen pystytyshankkeen vuodelle 2020. Rakennus on suunniteltu sijoitettavaksi Sääksikeskuksen läheisyyteen. Säätiö voi mahdollisesti tarjota talkoapua hankkeessa.
- Pönttöjen rakennustyö jatkuu ja niitä markkinoidaan mm. golf-kentille.
- Säätiön arkistotilan kunnostus yhteistyössä Wääksyn kartanon kanssa.
- Vuokrasopimus Wääksyn kartanon kanssa on katkolla vuoden 2020 lopussa ja toiminnan jatkuminen edellyttää uutta vuokrasopimusta seuraavalle kymmenelle vuodelle.

Tapahtumia Pohtiolammella:

- Säätiön arkistotilan kunnostus yhteistyössä Wääksyn kartanon kanssa.
- Valtakunnalliseen Tornien taisto 9.5.2020 joudutaan perumaan koronaepidemian vuoksi.
- Järjestetään Hannu Vainiopekan kuvaama merikotka-aiheinen valokuvanäyttely koko kesän ajaksi.
- Kevään pönttötapahtuma joudutaan perumaan koronan vuoksi.
- Heinäkuussa tapahtuma ”Lasten löytöretki”.
- Elokuussa yleisötapahtuma ”Sääksen ilta”.
- Osallistutaan valtakunnalliseen linnustonseurantaan (mm. kosteikkolintulaskennat ja sisämaan seurantapyynti, jossa rengastustoimintaa esitellään yleisölle).
- Lintumessut 15.8. yhdistettynä Sääksisäätiön 30-vuosijuhlaan
- Osallistutaan Sarsan muinaispolun tapahtumiin.
- Ryhmien opastuksia tilausten mukaan.

5. Sääksisäätiön 30-vuosijuhla

Sääksisäätiö täyttää tänä vuonna 30 vuotta. Vuosijuhla pidetään Kangasalatalolla 15.8. ja se yhdistetään Pohtiolammella samana päivänä pidettävään Lintutapahtumaan. Hallitus valmistelee juhlan ohjelman ja kutsuu vieraat tapahtumaan.

6. Apurahat

Apurahat on kohdennettu sääksen suojelutyöhön, mutta tulevina vuosina on tarpeen ottaa mukaan myös muut petolinnut. Apurahojen hakuilmoitus on nähtävillä säätiön kotisivuilla, säätiön esitteissä ja Turun yliopiston sekä Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan (SRNK) Aurora-tietokannassa. Hakuaika päättyy alkavan vuoden tammikuussa ja hallitus päättää apurahoista vuosikokouksessa.

7. Säätiön hallinto ja tiedotus sekä niiden kehittäminen

7.1 Hallinto

Säätiön hallintoon vaikuttaa keskeisesti kaksi seikkaa. (1) Juhani Koivu on tehnyt erittäin suuren työmäärän säätiön ja Pohtiolammen hyväksi ja hänen säätiön hallintoon liittyvät tehtävänsä on jo siirretty toimitusjohtajalle Markku Hyväriselle ja muille aktiiveille.

Sääntöjen mukaan hallitus voi tarvittaessa laatia toimitusjohtajaa koskevan tehtäväkuvauksen. Koivu jatkaa vielä tämän vuoden Sääksikeskuksen koordinaattorina.

(2) Säätiössä on toimintavuoden alussa perustettu työryhmät sääkselle ja merikotkalle. Säätiön toimenkuvan laajentuminen sääksen lisäksi muihin petolintuihin vaatii aikaa, resursseja ja työnjakoa eri henkilöiden ja työryhmien kesken. Hallituksen tehtävänä on uuden organisaation toiminnan selkeyttäminen ja tarvittava ohjeistus kevätkauden aikana.

7.2 Tiedotus

Säätiön on aktiivinen sääksen ja merikotkan suojeluun liittyvässä tiedottamisessa ja vastaa asiantuntijana tiedotusvälineiltä, yrityksiltä ja yleisöltä tuleviin kyselyihin. Säätiön kotisivuilla on sääksen ja merikotkan suojeluun liittyvää aineistoa tiedotusvälineiden ja muiden tietoa tarvitsevien käyttöön. Kotisivuilla ylläpidetään myös Pohtiolammen toimintaan liittyviä sivuja.

- Selkeytetään ja kirjataan vastuut ja toimenkuvat kotisivujen ylläpidossa (yhteistyössä Kanta-Hämeen lintutieteellisen yhdistyksen kanssa) sekä tiedostusvastaavan ja tiedotusryhmän toiminnassa. Projektikohtaisesti WWF Suomi voi olla yhteistyössä merikotkaan ja sääkseen liittyvässä tiedottamisessa.
- Laaditaan säätiölle ja Pohtiolammelle uudet esitteet.
- Julkistetaan video ”Rengastajan kiipeilyturvallisuus” säätiön kotisivuille ja Youtube-kanavalle.

8. Varainhankinta

Huolehditaan säätiön omaisuuden tuotoista (1) seuraamalla rahastosijoituksen tuottoa ja järjestämällä sijoitus uudestaan tarpeen mukaan sekä (2) seuraamalla yksiön (Hämeentie 4, Hämeenlinna) vuokratuloa ja muuttamalla perittävää vuokraa indeksin mukaisesti.

- Perustetaan varainhankintaan työryhmä, jonka ensisijainen tehtävä on hankkia eri lähteistä varoja ja käyttää niitä petolintujen suojeluun ja siitä tiedottamiseen.
- Suunnitellaan uusia myyntituotteita ja maksullisia palveluja edistämään petolintujen suojelua (esimerkkinä uudet petolintuaiheiset paidat ja lippikset, lausuntojen ja

selvitysten teko petolintuihin liittyen: tuulipuistot, kaavoitus), korvaavien tekopesien rakentaminen jos tilanne sitä edellyttää.

- Haetaan Ympäristöministeriöltä harkinnanvaraista järjestöjen avustusta.

9. RaptorLife (Petolintu-Life)

Säätiö osallistuu Luomuksen johtamaan laajaan RaptorLife-hankkeseen, jonka tavoitteena on metsäpetolintujen pesintöjen suojelu. Toimintavuonna hankkeen valmistelu jatkuu hankkeeseen suunniteltujen kumppaneiden (Suomen Metsäkeskus, Metsähallitus, suuret metsäyhtiöt, ELY-keskukset, Ympäristöministeriö, MTK jne) kanssa. Keväällä Luomus lähettää esihakemuksen (Concept Note) EU:lle arvioitavaksi. Jatkoon päässeet hakemukset tulee viimeistellä ja jättää arvioitavaksi helmikuun 2021 alkuun mennessä. Tukea haetaan kuusi vuotta kestäväälle hankkeelle EU:n Life-ohjelman Nature and Biodiversity -osiosta. Mikäli hakemus hyväksytään, voi hanke alkaa syyskuussa 2021.

Hakemukseen sisältyy mm. Pohtiolammen Sääksikeskuksen muuttaminen Petolintukeskukseksi. Toimitiloja laajennetaan ja tiedotusaineistoa parannetaan. Toteutuessaan tämä hanke luo erinomaisia mahdollisuuksia myös muuhun säätiön toiminnan kehittämiseen.